

Ярослав Яцків, академік НАН України,
головний редактор

Шановні читачі!

У цьому випуску знову обговорюватимемо стан та перспективи розвитку науково-технологічної сфери України. Сьогодні в умовах російсько-української війни ця актуальна для нашої держави тема набула особливого значення. Знову науковці згадують відомий вислів «*Без державної підтримки наука загине, а без науки держава не має майбутнього*». Разом з іншими науковцями я сподіваюся, що поважні високопосадовці тепер уже на гіркому досвіді пересвідчаться про роль високотехнологічної зброї на полі битви. На жаль, усвідомлення цих фактів у нас приходить занадто пізно на відміну від рішучих дій передових країн. Навіть нова адміністрація США нині занепокоєна відставанням у деяких напрямках науки і техніки і наголошує «*Знання – це наша сила*»^{*}.

Як кажуть, надія вмирає останньою. Наукова спільнота України сподівається, що на основі широкого експертного обговорення нарешті побачить світ реальна стратегія розвитку науково-технологічної сфери України та дієвий план її реалізації. А ми у цьому числі журналу подаємо окремі статті на цю тему, сподіваючись стимулювати новий крок обговорення теми.

Стаття **Д.С. Маслової** присвячена надзвичайно актуальній проблемі оцінювання наукової діяльності, заснованому на кількісних наукометричних показниках. Цей підхід широко вико-

ристовується у практиці найбільш розвинених у науковому сенсі країн. Україна також, на жаль, причетна до цього негативного явища. Починаючи з 90-х років минулого століття, не реформували радянську систему управління науково-технічною сферою та не маючи належного обсягу фінансування, ми швидкими темпами нарощували кількісні показники опублікованих наукових видань. І в цій ситуації Міністерство освіти і науки України – центральний орган виконавчої влади у сфері науки та освіти – при проведенні оцінки діяльності та державної атестації наукових установ безпідставно надавав і надає перевагу цьому методу оцінки продуктивності науковців. Було б правильно і доцільно спочатку добитися виконання положень Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність», провести поетапне реформування наукової сфери України, а вже потім приступати до оцінювання наукових здобутків.

У статті **Г. Шера** наведено приклади міжнародної співпраці українських вчених та допомоги їм з боку закордонних організацій. В умовах воєнного стану це надзвичайно злободеяння і болюча тема для наукової спільноти України. Тема досить складна та багатогранна, на що звертає увагу автор, обіцяючи продовжити її дослідження та висвітлення.

Питання стану та реформування науково-технологічної сфери України впродовж багатьох років було предметом обговорення на різних рівнях влади та наукової спільноти (див., напр., статтю **В.М. Локтевої** «Наука, політика і науково-технічний прогрес» (Вісн. НАН України, 2024, №12, стор. 61–72).

Я з свого боку також намагався робити певні зусилля щодо модернізації пострадянської системи науки та подавати пропозиції з цієї проблематики (мушу визначити, що за різних причин вони були безуспішні). Оскільки в моєму архіві збереглися цікаві, на мій погляд, матеріали з цього питання, то я дозволю собі навести їх у Додатку (стор. 67–72). Можливо, когось вони зацікавлять, а я вважатиму свою місію завершеною. ■

Щиро ваш,
Ярослав Яцків

^{*} Вже ні – див. <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/31/scientists-letter-trump-administration>